

Sygn. akt XVII AmC 4324/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Witkowska

Protokolant: Patrycja Żuk

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez (...) S.A. z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

„W razie sporów, które mogą powstać na tle stosowania niniejszego regulaminu, a nie mogą zostać rozwiązane polubownie, sądem właściwym będzie sąd powszechny właściwy miejscowo ze względu na siedzibę Organizatora”.

II. Zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III. Poleca pobranie Kasie Sądu Okręgowego w Warszawie od (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony z mocy prawa.

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) S.A. z siedzibą w W..

Sygn. akt XVII AmC 4324/12

UZASADNIENIE

Powód – (...) z siedzibą w P., w dniu 21 maja 2012 roku wniósł pozew, w którym domagał się uznania za niedozwolone postanowienia stosowanego przez pozwanego – (...) S.A. z siedzibą w W. o treści:

„W razie sporów, które mogą powstać na tle stosowania niniejszego regulaminu, a nie mogą zostać rozwiązane polubownie, sądem właściwym będzie sąd powszechny właściwy miejscowo ze względu na siedzibę Organizatora”.

Powód wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Swoje roszczenie powód oparł na fakcie, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zorganizował konkurs promocyjny, posługując się przy tym przygotowanym wzorcem umownym - regulaminem zawierającym zakwestionowane postanowienie. Jako dowód powód załączył przedmiotowy Regulamin konkursu Podróże z (...).

W ocenie powoda, przedmiotowe postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę abuzywną, natomiast wzorzec umowy stosowany przez pozwanego jest sprzeczny z dobrymi obyczajami i narusza interesy konsumentów.

Powód wywiódł, że zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną, gdyż w sposób sprzeczny z prawem narzuca konsumentom właściwość sądu.

Pozwany złożył odpowiedź na pozew, która została mu zwrócona. W toku rozprawy głównej, która odbyła się 18 grudnia 2012r. strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów. Przyznała, że zakwestionowana klauzula znajdowała się z Regulaminie pozwanego. Natomiast pozwany po otrzymaniu informacji o wniesieniu powództwa dokonał wykreślenia niedozwolonej klauzuli, na którą to okoliczność przedłożyła regulamin pozwanego wydrukowany w dniu 27 czerwca 2012r., który nie zawiera zakwestionowanego postanowienia. Strona pozwana wniosła o dopuszczenie dowodu z wydruku przedmiotowego regulaminu, a także kserokopii artykułu prasowego Pt. „W walce z szantażem Klauzulami firmom może pomóc starosta.” Oraz artykułu prasowego „Płać albo do Sądu.” na okoliczność prawdopodobieństwa wytoczenia powództwa w celu wzbogacenia się. Strona pozwana podniosła również, iż nie dała powodu do wytoczenia powództwa oraz powołała się na rozszerzoną prawomocność wyroków określoną w art. 479⁴³kpc.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Bezsporne w sprawie jest, że pozwany – (...) S.A. z siedzibą w W. prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której zorganizował konkurs promocyjny.

Bezspornym jest także, że pozwany na potrzeby przedmiotowego konkursu posługiwał się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie Regulamin konkursu Podróże z (...), który zawiera zakwestionowane przez powoda postanowienie o następującej treści: **„Wrazie sporów, które mogą powstać na tle stosowania niniejszego regulaminu, a nie mogą zostać rozwiązane polubownie, sądem właściwym będzie sąd powszechny właściwy miejscowo ze względu na siedzibę Organizatora”.** (k. 7-8 akt).

Pozwany przyznał, iż w Regulaminie zawarte było powołane w pozwie postanowienie. Nie zaprzeczył, aby stosował wskazane postanowienie, w związku z czym okoliczność tą należało uznać za przyznaną na podstawie art. 230 kpc.

Wobec nie zakwestionowania wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani niezgodności kwestionowanego postanowienia z treścią postanowienia zawartego w Regulaminie należało uznać za udowodnione, iż jest on stosowany przez pozwanego.

Od dnia 27 czerwca 2012r. Regulamin konkursu Podróże z (...) nie zawierał przedmiotowego postanowienia, gdyż zostało ono wykreślone z przedmiotowego Regulaminu (wydruk z regulaminu konkursu Podróże z (...) organizowanego przez pozwanego publikowanego na stronie internetowej z dnia 27.06.2012 r. k. 48-49 akt).

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

Przystępując do rozpoznania niniejszej sprawy Sąd kierował się uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 07 października 2008r. sygn. III CZP 80/08, która brzmi, iż: „Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda - w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów - przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w

którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.”

Sąd zważył przy tym, iż objęcie rozszerzoną prawomocnością wyroku osób, które mogłyby wnieść powództwo przeciw temu samemu przedsiębiorcy o uznanie tego samego postanowienia wzorca za niedozwolone, a więc konsumentów lub reprezentujących ich organizacji itp., jest niewątpliwie trafne. Uwzględnia bowiem potrzebę szerokiej ochrony konsumentów, wypełnia cele, o jakich mowa w dyrektywie 93/13 EWG z dnia 05 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, Dz.Urz. UE 1993 L 95, 29, wydanie specjalne polskie Dz.U. UE sp. 15-2-288, eliminuje potrzebę prowadzenia procesu wtedy, gdy w postępowaniu przeciw temu samemu przedsiębiorcy to samo postanowienie wzorca zostało już prawomocnie uznane za niedozwolone i zostało wpisane do stosownego rejestru.

Wzgląd na ochronę konsumentów nie uzasadnia jednak rozciągnięcia mocy wiążącej takiego wyroku na przedsiębiorców mogących występować po stronie pozwanej. Argumentów na poparcie takiej tezy nie dostarcza powołana dyrektywa 93/13; art. 7 ust. 3.

Abstrakcyjna kontrola wzorca nie może prowadzić do generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, rzeczą Sądu jest bowiem rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie, dotyczącej określonego postanowienia konkretnego wzorca. Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca, a nie postanowienia w ogóle. Przepis art. 385² k.c. nakazuje ponadto uwzględniać przy ocenie zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami okoliczności zawarcia umowy oraz umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia zatem nie musi być tożsama nawet w wypadku oceny tego samego postanowienia tego samego wzorca umownego, stosowanego przez innego przedsiębiorcę. Odrzucenie pozwu z powodu negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej byłoby zatem wątpliwe. Uznanie, że rozszerzona prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącza - wobec powagi rzeczy osądzonej - możliwość wytoczenia powództwa przeciw innemu przedsiębiorcy stosującemu takie samo lub podobne postanowienie umowne, a nie biorącemu udziału w postępowaniu w którym zapadł wyrok, budzi poważne wątpliwości, stanowi bowiem niewątpliwie ograniczenie prawa do obrony i wysłuchania, a tym samym realizacji prawa do Sądu (art. 45 Konstytucji).

Mając na uwadze powyższe, Sąd stwierdził, iż nie ma znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy, iż tożsame klauzule zostały wpisane do rejestru na skutek uznania ich za niedozwolone w postępowaniu przed SOKIK prowadzonym wobec innych stron.

Sąd analizował również na wstępie kwestię zaprzestania stosowania przez pozwanego wzorca umowy przedstawionego przez powoda zawierającego zakwestionowane postanowienie wobec podnoszenia przez pozwanego okoliczności wykreślenia zakwestionowanego postanowienia z wzorca umowy i stosowania nowego wzorca z dniem 27 czerwca 2012r.

W tym kontekście należy wskazać, iż przyznanie przez przedsiębiorcę zasadności wytoczonego przeciwko niemu powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jak i zaniechanie przez niego, po wytoczeniu powództwa, stosowania zaskarżonego postanowienia wzorca umownego, nie ma wpływu na bieg postępowania przed tutejszym Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 479⁴⁰ kpc). Sąd nie może wydać wyroku tylko na podstawie uznania powództwa (art. 479⁴¹ kpc). Sąd rozstrzyga zatem o zasadności żądania poprzez ocenę, czy w świetle dokonanych ustaleń faktycznych istnieją materialnoprawne przesłanki zasadności powództwa.

Zaniechanie po wytoczeniu powództwa stosowania zaskarżanego wzorca nie czyni więc postępowania zbędnym. Celem niniejszego postępowania jest bowiem ochrona interesu publicznego realizowana poprzez wyeliminowanie z obrotu wzorców umów naruszających interesy konsumentów. Wobec tego zaprzestanie wykorzystywania przez

pozwanego w obrocie z konsumentami zakwestionowanej klauzuli po wniesieniu pozwu nie może mieć wpływu na treść rozstrzygnięcia.

Przechodząc do meritum przede wszystkim należy podkreślić, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Niedozwolone postanowienia umowne określają przepisy art. 385¹ – 385³ k.c., mające na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego sformułowania wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależna jest od spełnienia następujących przesłanek:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że Sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez powoda postanowienie w oparciu o w/w kryteria, nie budzi wątpliwości Sądu, że konsumenci nie mieli wpływu na jego treść, a zatem należało uznać, że nie było ono z nimi uzgadniane indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy także głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia, czy zakwestionowane przez powoda postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść w grę także inne aspekty: zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Pojęcie „dobrych obyczajów” (w szczególności w stosunkach umownych między profesjonalistą a konsumentem) zdefiniowała judykatura - w orzeczeniu SN z 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, IC Biul. SN 2006, nr 2, s. 86 wskazano, iż za „sprzeczne z dobrymi obyczajami” należy uznać wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” polega na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

W świetle powyższego Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. bowiem spełnia przesłanki określone w art. 385³ pkt 23 k.c.

Stosownie do treści art. 385³ pkt 23 k.c. w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Natomiast przedmiotowe postanowienie niewątpliwie przewiduje poddanie sporu do rozpoznania przez sąd, który nie zawsze będzie właściwy miejscowo. Co więcej przedmiotowe postanowienie może wykluczać możliwość wyboru konsumenta występującego z pozwem przeciwko Przedsiębiorcy między właściwością ogólną a przemianą określonymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Tym samym przedmiotowe postanowienie ograniczać będzie prawa konsumenta do złożenia pozwu zgodnie z właściwością miejscową określoną przepisami prawa.

Zdaniem Sądu w przypadku, gdy stroną umowy jest konsument, a postanowienie umowne dotyczące właściwości Sądu zamieszczone zostało we wzorcu umownym narzuconym konsumentowi przez przedsiębiorcę, uregulowanie, które wyłącza konsumentowi możliwość wyboru pomiędzy właściwością ogólną a przemianą określoną w przepisie art. 34 kpc jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, albowiem jest mniej korzystne niż przepisy ustawy Kodeks postępowania cywilnego.

Sąd uznał przy tym za istotne, iż konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby zakwestionowanego postanowienia nie było, co niewątpliwie wpływa na uznanie danego postanowienia za niedozwolone. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 15 stycznia 2009r. o sygn. VI ACa 1638/08, wskazując iż jeżeli konsument byłby – na podstawie ogólnych przepisów – w lepszej sytuacji gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter abuzywny.

Sąd zważył, że zakwestionowane postanowienie jest przejawem nadużywania przez pozwanego uprzywilejowanej pozycji kontraktowej profesjonalisty liczącego na brak świadomości prawnej konsumenta i pozbawiającego konsumenta praw zawartych w ustawie. Ponadto, postanowienie to może narazić konsumenta na niedogodności związane z ochroną swoich praw, utratą czasu, koniecznością dojazdów.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał jego stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

O wysokości wpisu od pozwu i obciążeniu nim pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010r. Nr 90, poz. 594) i art. 98 § 1 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c.

Przy czym Sąd stwierdził, iż samo stosowanie przez pozwanego klauzuli niedozwolonej, której dotyczyło przedmiotowe postępowanie stanowi podstawę do wytoczenia powództwa w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. W tym zakresie stanowisko Sądu orzekającego w niniejszej sprawie jest zbieżne ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyrażonym w postanowieniu z dnia 22 września 2009r. w sprawie VI ACz 1237/09. Tym samym już tylko z tego powodu nie ma w niniejszym postępowaniu podstaw do zastosowania art. 101 kpc.

Publikację prawomocnego wyroku na koszt pozwanego zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ k.p.c.

SSO Maria Witkowska